Programy zabírají. Personální problém

Vládní program podpory vzdělávání lékařů, spuštěný v roce 2019, zvýšil kapacity fakult o 30,9 procenta a počty absolventů už začínají růst. První kohorta vykazuje vysokou úspěšnost studia a dlouhodobá data zároveň ukazují vysoký podíl absolventů s českým občanstvím, kteří zůstávají v tuzemském zdravotnictví. U programu pro nelékařské zdravotnické pracovníky, zahájeného v roce 2025, vzrostl počet nově zapsaných studentů v podporovaných oborech oproti průměru let 2022 až 2024 o 31,8 procenta, u všeobecných sester téměř o 40 procent. Personální stabilizace však bude vyžadovat další kroky – od podpory nedostatkových oborů a regionů přes dlouhodobé financování až po doplňkový nábor zdravotníků ze zahraničí.

Program podpory vzdělávání lékařů se po sedmi letech dostal do fáze, kdy lze vedle počtu přijímaných studentů hodnotit také první absolventy posílených ročníků. První kohorta, která nastoupila v roce 2019, už studium dokončuje a v dalších letech budou následovat početnější ročníky. Data ÚZIS přitom ukazují, že generační obměna zůstává v části odborností naléhavá a současná produkce nových specialistů nemusí očekávané odchody do důchodu pokrýt.

Vyšší počet absolventů však ještě neznamená, že posílí právě části systému s největším personálním deficitem. „Jedna věc je mít absolutní počet, druhá věc je dostat lékaře tam, kam potřebujeme. A teď myslím z hlediska oborů i z hlediska geografického umístění," uvedl ministr zdravotnictví Adam Vojtěch. Právě cílená podpora nedostatkových odborností a regionů proto tvoří další krok, který má na zvýšenou produkci lékařských fakult navázat.

U nelékařských zdravotnických pracovníků je zatím možné hodnotit podstatně kratší období. Program podpory jejich vysokoškolského vzdělávání byl spuštěn v loňském roce a jeho první výsledky se týkají především počtu nově zapsaných studentů. Vedle vysokých škol se na přípravě některých profesí, zejména sester, významně podílejí také vyšší odborné školy, jejichž produkce však není součástí tohoto vládního programu.

Rozšiřování vzdělávacích kapacit navíc přichází v období silných populačních ročníků. „Máme tady unikátní příležitost. V několika dalších letech jdou na vysoké školy nejsilnější věkové kohorty za poslední dobu," upozornil ministr školství Robert Plaga. Podle něj by stát měl tuto situaci využít k posílení studijních programů ve společensky potřebných profesích. Současně ale počítá s tím, že vysoké školy budou v dalších letech vyžadovat vyšší financování.

Fakulty překonaly původní plán

Program podpory všeobecného lékařství měl původně zvýšit kapacitu fakult nejméně o 15 procent. Podle děkana Lékařské fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a místopředsedy Asociace děkanů lékařských fakult prof. Milana Koláře bylo v letech 2015 až 2018 nově zapisováno v průměru 1 680 studentů ročně. Po náběhu programu se průměr za roky 2021 až 2024 zvýšil na 2 200 a v roce 2025 bylo nově zapsáno 2 220 studentů. „Garantováno bylo 15 procent a reálně tedy 31 procent," shrnul Kolář s tím, že stanoveného navýšení dosáhlo všech osm lékařských fakult.

První posílený ročník už zároveň umožňuje sledovat, kolik studentů šestileté studium skutečně dokončí. V roce 2019 jich nastoupilo 2 009 a 1 573 už absolvovalo. Před spuštěním programu přitom vycházelo z fakult v průměru přibližně 1 370 absolventů ročně. „Studium všeobecného lékařství nezvládnou všichni za šest let, může to být sedm let, může to být i osm let," upozornil Kolář. Konečný počet absolventů této kohorty se proto ještě může zvýšit.

Plný efekt programu se projeví až s dalšími posílenými ročníky. Projekce ÚZIS počítá v příštích dvanácti letech s 19 000 až 21 000 novými lékaři, což odpovídá přibližně 43 procentům současné personální kapacity. Po úplném náběhu programu by měly fakulty produkovat více než 350 dodatečných absolventů ročně. Jde o očekávaný budoucí efekt, nikoli o přírůstek, kterého už nyní každoročně dosahují.

S růstem počtu studentů se od počátku pojila také otázka, zda jej fakulty zvládnou bez oslabení kvality výuky. Děkan Lékařské fakulty Masarykovy univerzity prof. Martin Repko upozornil, že počet studentů na jednoho vyučujícího se naopak snížil. „Nejedná se jen o absolutní čísla. Bavíme se o kvalitě vzdělávání," zdůraznil. Podle ředitele ÚZIS prof. Ladislava Duška je kontrola zabudována i do financování programu. Sledují se počty a úvazky vyučujících, průchodnost studiem a skutečně realizovaná studia, na něž je dotace navázána. „Ta dotace není bianko šek," uvedl Dušek. Pokud by školy plánované kapacity nenaplnily, promítlo by se to podle něj také do výše financování.

Studium dokončí téměř osm z deseti. Dlouhodobě většina zůstává v Česku

U první posílené kohorty zatím činí úspěšnost studia 78,3 procenta. „Téměř 80 procent studentů, kteří zahájili studium všeobecného lékařství, studium dokončilo," shrnul Milan Kolář. Vedle průchodnosti studiem je pro budoucí personální kapacity podstatné také to, zda absolventi po promoci zůstávají v českém zdravotnictví.

Podle ředitele ÚZIS prof. Ladislava Duška lze jejich další profesní dráhu sledovat propojením zdravotnických registrů a údajů zdravotních pojišťoven. „Máme Národní registr zdravotnických pracovníků, vidíme, že vystudoval, má titul, tečka. A vzápětí vidíme, že nastoupil do vzdělávání v naší zemi," popsal. Evidence podle něj zachycuje také nástup absolventa do zaměstnání u konkrétního poskytovatele.

Z 15 804 absolventů všeobecného lékařství s českým občanstvím z let 2010 až 2024 bylo 14 255, tedy 90,2 procenta, evidováno jako pracující v českém zdravotnictví nebo zařazení do specializačního vzdělávání. Jde o dlouhodobý údaj za patnáct ročníků, nikoli o výsledek programu spuštěného v roce 2019. Dušek jej použil jako argument proti představě, že české lékařské fakulty ve velkém vychovávají lékaře pro zahraničí. Krátkodobý pobyt v cizině podle něj nemusí znamenat ztrátu pro české zdravotnictví, pokud se lékař s nabytými zkušenostmi vrátí.

Kolář doplnil dlouhodobá data zkušeností z letošních červnových promocí v Olomouci. Z více než 180 absolventů mu podle jeho slov pouze sedm uvedlo, že odcházejí do zahraničí. Podle Koláře přitom šlo spíše o odchody „na zkušenou".

U absolventů se slovenským občanstvím je podíl nižší. Z těch, kteří české fakulty absolvovali v letech 2010 až 2024, bylo v tuzemském zdravotnictví nebo specializačním vzdělávání evidováno 59,4 procenta. V posledních ročnících však tento podíl rostl a u absolventů roku 2024 dosáhl 69,1 procenta.

U nelékařů vzrostl v prvním roce počet nově zapsaných o třetinu

Podle statistik MŠMT se v roce 2025 do podporovaných nelékařských oborů na zapojených vysokých školách nově zapsalo 3 672 studentů, zatímco průměr za roky 2022 až 2024 činil 2 787. Počet tak vzrostl o 31,8 procenta. „Stejně tak je eminentní zájem o nelékařské programy ze strany naší populace studentů," uvedl děkan Lékařské fakulty Masarykovy univerzity prof. Martin Repko. Do programu se vedle lékařských fakult zapojilo dalších jedenáct vysokých škol.

Největší váhu má v programu vzdělávání všeobecných sester. V roce 2025 se jich na vysoké školy nově zapsalo 1 861, zatímco průměr za předchozí tři roky činil 1 336. Nárůst tak dosáhl téměř 40 procent. Podpora se dále týká dětských sester, porodních asistentek, radiologických asistentů, zdravotnických záchranářů a nutričních terapeutů. Výběr profesí souvisí také s jejich věkovou strukturou. Podle dat ÚZIS je mezi všeobecnými sestrami 14 116 pracovníků starších 60 let, což představuje 16 procent jejich počtu. U dětských sester jde o 1 192 pracovníků, tedy o pětinu.

Všeobecné sestry se však nevzdělávají pouze na vysokých školách. „Tam máme velkou synergii s vyššími odbornými školami. To všechno nemohou vychovat jen vysoké školy jako takové," upozornil ředitel ÚZIS prof. Ladislav Dušek. V roce 2025 se do oboru Diplomovaná všeobecná sestra na VOŠ nově zapsalo dalších 1 678 studentů. Vládní program se na tuto vzdělávací cestu nevztahuje, pro celkovou budoucí produkci všeobecných sester je však významná.

Za dvanáct let má program přinést přibližně 22 000 vysokoškolských absolventů podporovaných profesí. Zhruba 15 400 z nich má připadnout na všeobecné a dětské sestry a porodní asistentky. Vedle toho prezentace ÚZIS počítá při zachování současné zvýšené kapacity s přibližně 14 000 absolventy z vyšších odborných škol.

Během diskuse se otevřela také otázka, zda absolventi nelékařských oborů skutečně míří do zdravotnictví. V dotazu zazněl odkaz na upozornění odborů, podle něhož má být tento podíl výrazně nižší. Dušek v odpovědi uvedl, že u všeobecných a dětských sester se úspěšnost studia pohybuje kolem 75 až 80 procent a přibližně 80 procent absolventů následně nastupuje do praxe. Stejný podíl vstupu do praxe vztáhl také na zdravotnické záchranáře a radiologické asistenty. Tato data se týkají dřívějších absolventů, nikoli programu zahájeného v roce 2025. „Je to potvrzeno zdravotními pojišťovnami, to nejde nějak cinknout," zdůraznil.

Možné vysvětlení rozdílu proti údaji zmiňovanému v dotazu vidí Dušek v tom, že se mohl týkat praktických sester, které do současného vládního programu zahrnuty nejsou. U nich podle něj studium dokončuje přibližně 60 až 70 procent studentů a z absolventů následně vstupuje do praxe opět zhruba 60 až 70 procent. Po započtení obou kroků tak podle Duška nastoupí do praxe přibližně polovina původní kohorty. Vojtěch zároveň upozornil, že část praktických sester, které do zaměstnání nenastoupí, pokračuje v dalším studiu. Současná data tuto návaznost ještě plně nezachycují, ÚZIS proto připravuje jejich další propojení s údaji Ministerstva školství.

Zatímco u nelékařských profesí je zatím jednou z hlavních otázek, kolik absolventů skutečně vstoupí do praxe, u lékařů se s nástupem prvních posílených ročníků pozornost přesouvá k jejich rozložení mezi jednotlivé odbornosti a regiony.

Více absolventů neřeší rozdíly mezi obory a regiony

V chirurgii je podle dat ÚZIS stárnutím ohroženo více než tisíc úvazků, zatímco specializační vzdělávání dokončuje v průměru přibližně 62 chirurgů ročně. „Ročně přitom v atestačním vzdělávání produkují zhruba 60 absolventů, takže za deset let to bude 600 a tisíc jich odejde do důchodu," upozornil Dušek.

Chirurgie není jediným oborem, u něhož ÚZIS upozorňuje na nepříznivou věkovou strukturu a nedostatečnou generační obměnu. Mezi kriticky ohrožené základní obory zařadil například dětskou a dorostovou psychiatrii, dětskou chirurgii, dětskou neurologii, geriatrii, klinickou onkologii, endokrinologii a diabetologii nebo pediatrii. Výrazná personální rizika ukazují data také v primární péči. Mezi praktickými lékaři pro děti a dorost je 48,7 procenta lékařů ve věku 60 let a více, u praktiků pro dospělé 40,2 procenta. Stárnutím je podle prezentovaných dat ohroženo více než tisíc úvazků dětských praktiků a přes 2 500 úvazků praktických lékařů pro dospělé.

Vedle odbornosti je druhou otázkou geografické rozložení lékařů. Vojtěch uvedl, že podle informací od ředitelů některých fakultních a velkých krajských nemocnic už část těchto pracovišť další lékaře nenabírá. „Čekáme tedy, že se distribuce bude přirozeně ubírat tímto směrem," řekl v souvislosti s očekávaným přesunem části absolventů do regionů.

Stát se zároveň snaží směřování mladých lékařů ovlivnit cílenou podporou. U rezidenčních míst Vojtěch uvedl, že zájem všeobecných praktických lékařů v posledním kole dvojnásobně převýšil počet žádostí, které bylo možné uspokojit. Po následném jednání o státním rozpočtu ministerstvo oznámilo, že chce v roce 2027 u praktiků podpořit zhruba 300 žádostí oproti 140 »

TABULKA

Absolventi všeobecného lékařství v ČJ a jejich aktuální zaměstnání k 31. 12. 2024 (dle státní příslušnosti)

	Rok absolvování	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	CELKEM 2010–2024
Občané České republiky	pracuje / je ve specializačním vzdělávání	932 (87,8 %)	877 (87,2 %)	994 (88,8 %)	791 (85,6 %)	917 (91,2 %)	882 (89,5 %)	1020 (91,6 %)	1069 (90,4 %)	1014 (90,1 %)	984 (92,0 %)	974 (91,5 %)	960 (93,3 %)	917 (92,7 %)	972 (92,5 %)	952 (88,4 %)	**14 255 (90,2 %)**
	neznámý stav	130 (12,2 %)	129 (12,8 %)	126 (11,3 %)	133 (14,4 %)	88 (8,8 %)	103 (10,5 %)	94 (8,4 %)	114 (9,6 %)	111 (9,9 %)	86 (8,0 %)	90 (8,5 %)	69 (6,7 %)	72 (7,3 %)	79 (7,5 %)	125 (11,6 %)	1 549 (9,8 %)
	CELKEM	**1 062**	**1 006**	**1 120**	**924**	**1 005**	**985**	**1 114**	**1 183**	**1 125**	**1 070**	**1 064**	**1 029**	**989**	**1 051**	**1 077**	**15 804**
Občané Slovenska	pracuje / je ve specializačním vzdělávání	100 (42,6 %)	140 (53,4 %)	124 (54,4 %)	109 (55,6 %)	126 (62,7 %)	118 (58,7 %)	137 (64,0 %)	187 (61,1 %)	163 (60,1 %)	163 (54,9 %)	178 (55,3 %)	213 (64,2 %)	223 (64,5 %)	167 (66,8 %)	203 (69,1 %)	**2 351 (59,4 %)**
	neznámý stav	135 (57,4 %)	122 (46,6 %)	104 (45,6 %)	87 (44,4 %)	75 (37,3 %)	83 (41,3 %)	77 (36,0 %)	119 (38,9 %)	108 (39,9 %)	134 (45,1 %)	144 (44,7 %)	119 (35,8 %)	123 (35,5 %)	83 (33,2 %)	91 (30,9 %)	1 604 (40,6 %)
	CELKEM	**235**	**262**	**228**	**196**	**201**	**201**	**214**	**306**	**271**	**297**	**322**	**332**	**346**	**250**	**294**	**3 955**
Občané ostatních zemí	pracuje / je ve specializačním vzdělávání	6 (27,3 %)	6 (35,3 %)	6 (24,0 %)	5 (33,3 %)	7 (63,6 %)	4 (57,1 %)	5 (55,6 %)	10 (76,9 %)	10 (71,4 %)	16 (66,7 %)	22 (73,3 %)	27 (75,0 %)	48 (85,7 %)	47 (82,5 %)	36 (76,6 %)	**255 (66,6 %)**
	neznámý stav	16 (72,7 %)	11 (64,7 %)	19 (76,0 %)	10 (66,7 %)	4 (36,4 %)	3 (42,9 %)	4 (44,4 %)	3 (23,1 %)	4 (28,6 %)	8 (33,3 %)	8 (26,7 %)	9 (25,0 %)	8 (14,3 %)	10 (17,5 %)	11 (23,4 %)	128 (33,4 %)
	CELKEM	**22**	**17**	**25**	**15**	**11**	**7**	**9**	**13**	**14**	**24**	**30**	**36**	**56**	**57**	**47**	**383**

Zdroj: Národní registr zdravotnických pracovníků (NRZP) + Národní registr hrazených zdravotních služeb (NRHZS), stav k 16. 4. 2026

tím ale nekončí

místům financovaným letos a zvýšit dotaci na jedno rezidenční místo z 55 000 na 70 000 korun.

Další nástroj připravuje ministerstvo se zdravotními pojišťovnami. Podle Vojtěcha by jejich fond obecně prospěšných činností mohl financovat dodatečná stipendia pro specializace a oblasti, kde personál chybí. Příspěvek by doplnil podporu z rezidenčního místa a mohl by motivovat mladého lékaře například k působení v příhraničí. „Pojišťovny za to ale budou chtít nějaký závazek po atestaci, aby lékař v daném regionu zůstal," uvedl Vojtěch.

Regionální rozdíly jsou výrazné také u zubních lékařů, na které se současný program podpory všeobecného lékařství nevztahuje. Zatímco v Praze připadá přibližně 103 úvazků na 100 000 obyvatel, ve Středočeském kraji je to necelých 41 a v Ústeckém kraji necelých 48. Stárnutím je přitom ohroženo více než 2 300 úvazků zubních lékařů. Podle Duška je návrh podpory jejich vzdělávání zatím ve fázi analytické přípravy a jednání obou ministerstev o financování. Nemělo by přitom jít především o výrazné navyšování počtu studentů, ale o udržení vzdělávacích kapacit při rostoucích nákladech.

Zahraniční zdravotníci mají systém doplnit, ne nahradit domácí vzdělávání

Vedle domácího vzdělávání se na tiskové konferenci otevřela také otázka náboru zdravotníků ze zahraničí. Jednou z konkrétních cest je nábor sester z Filipín, se kterým už počítají některé české nemocnice. Vojtěch zmínil například Fakultní Thomayerovu nemocnici a uvedl, že první sestry by měly dorazit na konci letošního roku. Podmínkou zůstává splnění odborných i jazykových požadavků.

Jiný model se dostal do debaty v souvislosti s Uzbekistánem. Novinář se odvolal na záměr skupiny Penta vybudovat v zemi školu, vzdělávat tam zdravotní sestry a následně je získávat pro práci v Česku. Vojtěch označil způsob zajištění personálu za věc samotných poskytovatelů, podobnou cestu ale předem neodmítl. Připomněl, že při návštěvě Uzbekistánu premiér viděl, že Německo tam sestry rovněž vzdělává.

U zahraničních pracovníků podle Vojtěcha zůstává menší jistota, zda v českém zdravotnictví dlouhodobě zůstanou. Repko zároveň zdůraznil, že vedle odborné stránky je zejména u sester zásadní také komunikace s pacientem a odpovídající standard péče. „Takže jako doplněk ano, ale nikoli jako řešení personální situace," shrnul Adam Vojtěch.

Debata o zahraničním náboru se tak nakonec vrací k tomu, jak stabilně a dlouhodobě zajistit vlastní vzdělávací kapacity. Plaga chce, aby podpora společensky potřebných profesí do budoucna nebyla závislá jen na jednotlivých vládních programech. „Proto také usiluji o změnu vysokoškolského zákona, abychom na to jako společnost po jeho změně nemuseli jít přes individuální vládní programy, ale aby bylo možné to vtělit do takzvaného kontraktového financování," uvedl. Stát by si tak podle něj mohl od vysokých škol přímo objednávat vzdělávání v profesích, jejichž kapacity bude potřebovat.

Současné programy podpory lékařů a nelékařských zdravotníků by se tak mohly stát předobrazem trvalejšího způsobu, jak stát podobnou objednávku vytváří. Dosavadní zkušenost zároveň ukazuje, že samotné zvýšení počtu studentů je teprve první krok. Další otázkou je, zda se podaří nové vzdělávací kapacity dlouhodobě udržet a současně posílit profese a regiony, kde budou zdravotníci skutečně potřeba.

Felipe Kut Citores

GRAF

Ukázky stárnutí ZP: aktivní chirurgové

60 a více let: 37,2 %
65 a více let: 36,7 %

Ohroženo stárnutím: > 1 000 úvazků

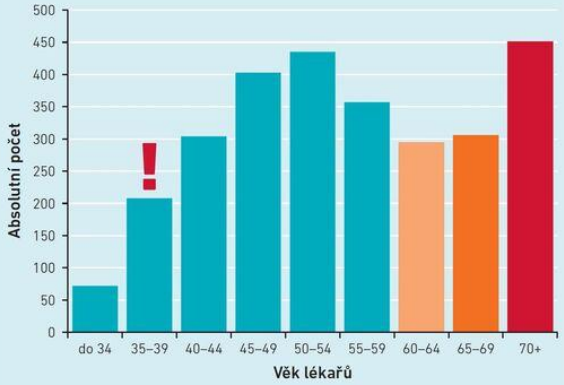

Chirurgie:
Ročně průměrně cca 62 absolventů: produkce v dalších 10 letech NEPOKRYJE ani očekávané odchody do důchodu

Zdroj: Národní registr zdravotnických pracovníků (NRZP), NRHZS